

Irena Mondeková

Aslan a jiné povídky

Irena Mondeková

Aslan a jiné povídky

Pán prasat

Někdy je to tak, že lidé, o kterých si nikdo nemyslí, že něco dokážou, dokáží věci, o kterých si všichni myslí, že jsou nemožné.
(Alan Turina, autista)

Opírali se o pevný dřevěný klandr, muž v montérkách a šestnáctiletý chlapec. Stáli kousek od sebe na vrcholu rozlehlého pozemku, prašného a strmého. Pozorovali skupinu rozběhnutých zvířat, jak se ženou do kopce na plácek pod zábradlím. V tom ne-sourodém stádu byly kozy, ovce a dospělé prasnice s podsvinčaty. Od kopýtek jim odlétala hlína. Prudce zastavili. Právě ukončili závod, kdo s koho.

Nejhlasitěji se ozývaly dvě kamerunské ovce. Vůdcem celé skupiny byl kozel Eman. Zajišťoval si své výlučné postavení nemilosrdným nabíráním všech kolem sebe, neušetřil ani dvouměsíční selata. Právě teď jedno z nich následkem kozlích rohů opsalo půl metru nad zemí oblouk s trajektorií typu „země - vzduch - země“ a dopadlo kupodivu na nohy. Jako kočka. Hospodář se synem vysypali umečným hladovcům přes plůtek několik bedniček tvrdého pečiva a zeleniny. Jekot zvířat vystřídal ticho, jen chvílemi rušené mlas-kavě chrochtavými pazvuky.

Hoch se obrátil k farmáři a naznačil dvěma prsty pravé ruky přihlášení se jako ve škole: „Můžu jít, tati, mezi tobytek? Emánek sas řádí a všehny nabírá.“ Pohlédl na několik vteřin otci do očí. Potom

svěsil hlavu mezi ramena, jako by čekal na vynesení rozsudku. Chvěl se očekáváním.

„Já nevím, Rudíku, kdo má pořád to zabahněné prádlo práť? Nechceš jít raději na počítač? A říká se dobytek a ne tobytek. Taky všechny a ne všechny, ani mi to nejde vyslovit. Mysli na to, co a jak říkáš a jak to vyslovuješ.“ Hoch se ještě více přihrbil.

„Po prázdninách už budeš v učení, tak musíš pořádně mluvit, aby ti bylo rozumět. Jasný?“

„Tak můžu? Já budu dohlížet na Emanu a hlavně na zelata. Přesuju se do gumáků, abyh nebyl jako praze.“

„Jednou jsem slyšel o knížce, co se jmenuje Pán much. Tobě bychom mohli říkat Pán prasat.“

Ruda se usmál a přikývnul.

„Tak si sundej tu bundu, stejně je hrozný horko, pověs si ji na věšák v altánu, ať není špinavá. Láhev s pitím si nech tady, nebo ti ji selata budou olizovat.“ Otec chtěl Rudovi pomoci svléknout černý teplákový svršek, ale on ucuknul a vzdorně pohodil ramenem. Nesnesl lidské doteky.

„Kdyby něco, na farmu treffiš, a já se tu za tebou dopoledne zastavím. A netrkej se s Emanem, aby tě, magor bláznivej, neshodil z kopce.“ Muž starostlivě pohledem vyprovázel kluka. Ten, než si vyposlechl kázání do konce, otevřel kovovou branku, a už byl u zvířat.

Bundu si nesundal. Okamžitě se o ni otíraly obě velké prasnice v naději, že jim kápne nějaká dobrota. Také láhev s vodou Ruda neustále svíral v jedné ruce, nosí ji s sebou obvykle celý den a neodloží - jako by se o ni bál. Typické chování. Před několika lety, než Ruda přišel do puberty, to bylo mnohem horší. Otec si povzdychnul. Neměl ho tam pouštět.

Brával si hoča vždy na pár dní během školního volna. Snažil se mu něco vynahradit. Něco, a vlastně všechno.

Opíral se o plot a ještě pro jistotu ještě Rudu zpovzdálí pozoroval. Během chvilky se chlapcovo nepřístupné chování změnilo. Hladil volnou rukou malé pašíky a díval se jim do očí. Usmíval se a něco jim povídal. On, který má problémy s kýmkoliv komunikovat. Usadil se na ztvrdlé, kopýtky udusané hromadě hlíny. Začínal jeden z prázdninových dní na malé rodinné farmě.

Rudík přece jen dal na zem láhev s pitím, aby mohl lépe zahnat mouchy kroužící kolem pašíků. Poté začal se svým odborným výkladem: „Emane, dával jsi posor? Kroušku, Proušku, Rypáčku, Chaříku, minule jsem vám vyprávěl o zvířatech, která žila na semi dávno před vámi. Kdybyste něčemu nerosuměli, přihlaste se, jo? Druhohory se vysnačovaly přítomností menšího alozaura, ten žil v juře, v křídě potom třeba tyranosaurus. Taky angilozaurus s těžkými kožnatými palicemi místo ocazu. Kdyby se po vás ohnal, nic by nesůstalo, i chlívek by vám sboural. Buďte rádi, že vyhynuli!“

Rudovi po vystoupení před zvířaty vyschlo v krku. Jen u nich mluvil tak dlouho a plynule. Nenapomínala ho, že špatně vyslovuje. Rád jim vyprávěl, citoval z encyklopedií, latina mu nedělala problémy. Ale v obchodě si nedokázal říci o chleba. Napil se ze své lahve. Bylo mu v bundě vedro, slunce již připalovalo. Měl však někde ve svém nevyzpytatelném mozku zafixováno, že v tričku se cítí nějak divně, jako by obnažené, volně dýchající kůži na těle hrozilo jakési nebezpečí. Proto se rozhodl ji nesundávat, i když z něj lil pot. Rukama od hlíny si ho roztíral po čele.

Ry 16

Posluchači se věnovali svým zvířecím záležitostem. Kozel Eman přišel zblízka ověřit si, zda z kapes v oblečení náhodou nevykoukne tvrdý rohlík, jeho nejchutnější laskomina. Hoch ho pohladil po ušmudlané chlupaté hlavě. Popadl jej žertem za rohy a chvíli se přetahovali.

Selátka začala rozrývat půdu kolem kopečku. Kůzlata s Emanem odběhla opodál, kde se trkala.

Ruda si čichnul k dlaním. Ruce mu smrděly odérem nevykastrovaného kozla. Vsunul dlaně do hromádky prašné hlíny a prohlížel je, zda to pomohlo. Moc ne, a tak, co noha nohu mine, zamířil k vodě. Dvě veliké prasnice Tonička a Janička se selaty couraly za ním. Pod vanou, do které byla vsunuta hadice s vodou, se vytvořila velká louže. Tonička a její osm selat tam vstoupila, ona sama se ihned svalila na bok a znehybněla. Mlád'ata vesele běhala kolem mámy a cákala kolem sebe bahýnko.

„Aby vám to nebylo líto, že se tam nevejdete, namočím všehny, počkejte,“ a naplnil tekutinou z vany bílý kyblík, udělal pár kroků k vyčkávací druhé bachyni Janičce a polil jí hřbet vodou. Hned sebou řízla o zem a vychutnávala si Rudovu sprchu. Ten v gumácích běhal střídavě mezi vanou a Janičkou a svlažoval ji. Cákal i na čtyři selátka, která si Ruda dle svého pojmenoval. Bílý pruh na krčku měl Proužek. Dokončený kruh na černém soudkovitém těle zase Kroužek. Nejsilnější rváč se jmenoval Rypáček. A čuník, který občas štěknul jako pes, to byl Hafík. Janička nebyla obyčejná prasnice, na zádech měla dlouhé zatočené hrubé chlupy. Zbarvena byla dočervená. Prostě Janička Červená. Hoch lítal s kýblem a cákal na prasata, cítil se být užitečný a to ho velmi uspokojovalo. Proto si již nevzpomněl, že si chtěl umýt ruce. Myslel na někoho jiného – na přemýšlení o svém zevnějšku už mu v hlavě místo nezbylo.

Prasnice Tonička najednou začala vydávat podivně výhružné zvuky. Jedním pohybem vyskočila na nohy. Brankou, kterou Ruda ve spěchu pořádně nedovřel, se do výběhu dostal lovecký pes křížený s rotwajlerem. Nebyl příliš vysoký, ale nebojácný. Okamžitě zamířil k jednomu ze selat, nejbližšímu, byl to Rypáček, a zakousnul se mu do nohy. Sele vykviklo překvapením a natočilo se k němu bojovně čumákem. Pes pustil a zase zaútočil, a rovnou na krk.

Chlapec pustil kýbl a nemotornými skoky v gumákách běžel k nim. Bahýnko, které dříve vytvořil, podkluzovalo.

„Rufééé, Ruffkúůů, nezmííš...!!!“ křičel hlasem plným úzkosti o život selete. Poprvé v životě se bál o někoho jiného než o sebe. Pot ho štípal v očích. Skoro poslepu doběhl k zápasícím zvířatům a vzal psa do náruče. Hafan neměl však na krku nic, zač by se dal podržet. Ruda popadl zuřivě chňapajícího čokla spojenými dlaněmi pod břichem a táhl asi třicetakilové zvíře ven z výběhu. Za patami jim funěly obě rozzuřené prasnice. Jestli mu Ruf vyklouzne, asi ho zabijí. Od táty slyšel, že dokáží být velmi bojovné, jsou křížené s divokým maďarským vepřem. Zvláště když jim jde o mláďata, jsou prý životu nebezpečné i pro člověka.

Nevěděl, jak dokázal vzpouzejícího se psa donést ke vchodu. Vynesl jej z posledních sil ještě kousek dopředu. Pustil Rufa na zem a otočil se, že zavře. Rychlejší z obou prasnic - Janička Červená, však stihla vyběhnout ven a dala se do pronásledování psa. Ruda fofrem přibouchl branku. Jestli utečou další zvířata, nedokáže je sám pochytat a zavřít.

Pes letěl zahradou svůj závod o život. Prosvištěl záhonem se zeleninou k díře v plaňkovém plotě a byl pryč. Janička zabrzdila u dřevěné zábrany a od tlamy jí kapala pěna. Byla rozčilená na nejvyšší míru.

„Janičko, to jsem já, pán prazat, pojd', musíš se vrátit. Máš tam všehny zelátka. Taky Rypáčka,“ domlouval jí zpovzdálí. Odfukovala a nevšímalá si ho. Přistoupil blíž. Opatrně prasnici pohladil po kudrnách.

„Prozím tě, pojd' zpátky, zelátka tě hledají a kvičí. Prozím.“ Janička zjistila, že na záhonku jsou kedlubny, a začala jednu vyrývat. Ruda kedlubnu vyndal ze země a strčil Janičce před rypák. Chytila se, jak byla zvyklá jít od něj z ruky. Došli zpátky k brance. Ruda popadl pár rohlíků a přehodil do výběhu, a Janička vběhla dovnitř.

Selata obklopila mámu a společně došli do takzvaného letního chlívku, který měl jednu stěnu otevřenou. Ruda potřeboval zjistit, jak je na tom Rypáček. Janička se svalila do slámy. Nabídla svým čtyřem selatům struky plné mléka. Rypáček měl naštěstí jenom pár šrámů. Ruda pocítil obrovskou úlevu. Konečně si svlékl nyní úplně propocenou černou bundu a složil ji pod sebe na slámu. Najednou mu to nevadilo. Opřel si hlavu o záda chlupaté Janičky a poslouchal mlaskání selat.

Zamyslel se. Po události s loveckým psem však nebylo památky. Nepřipustil si, co všechno se mohlo stát v předchozích minutách. Fantazíroval o planetě Zemi, jak asi vypadala před miliony let. O nekonečných pralesech a náhlém vyhynutí obrovských prazvřítat. Ale také o nebezpečí pro jeho čuníky v podobě vykrmení. Musí s nimi více běhat, aby nepřibírali - pak budou dlouho žít. Ztratil pojem o čase. Ten stejně v jeho životě nehrál žádnou podstatnou roli.

Tak jej našel otec, když se přišel podívat, jestli je vše v pořádku. Hoch upíral zelenkavé oči někam do dálek jiných světů.

Amazonka

Olga si nasadila v chodbičce bytu jedna plus jedna na hlavu starou pletenou čapku, dárek od tchýně ze Lvova. Vlastně od ex-tchýně.

Seběhla tři patra bytovky. Pěšky, aby nerušila klid zvuky výta-hu. Šla venčit pejska, ačkoliv bylo teprve šest. Čerstvý sníh křupal pod nohama. Mráz štípal v nose a bolel na průduškách. Před dvaceti roky bývala v tuhle hodinu u pásu v papírně zde ve Větrní. Nikdy se nepřidala ke stížnostem žen, které hudrovaly na brzké vstávání. Ani k Ukrajinkám, nadávajícím na život na vybydlené ubytovně, již pro zahraniční dělníky kdysi postavila fabrika. Byla smířlivá i k následkům řádění Kubánců.

V devadesátých letech vláda vypověděla mezinárodní smlouvu s fabrikou. Neovládli svůj temperament. Od těch divokých let nikdo nespravil rozmlácené výplně dveří a prázdno zakryl papundekl. Provizorně, ale snad na věčné časy? Chápala ten vztek, vraceli se do chudoby.

Po jejich odjezdu se už místním ženám nestalo, že by byly pronásledovány žhavými pohledy čokoládových očí z oken ubytovny a polohlasými šepoty: Milášku, poškej... V dalším roce, naposledy, vykukovalo zpod bělostných příkrývek v jeslích několik kudrnáčů s růžovými chodidly.

U popelnic poskakoval kos, hledal něco k snědku. Pes na vodítku na něj zaštěkal, ale on se ani nehnul. Vycítil, že nehrozí skutečné

nebezpečí. Olga byla už několik let v důchodu. Přesto vstávala brzo a v klidu ranní procházky přemítala.

Zavzpomínala na jedenadevadesátý, ve Lvově, kdy skoro každou noc odvracela plačtivé nebo agresivní útoky bývalého muže, který se motal po společném bytě. Nerespektoval fakt, že jsou rok rozvedeni. Prodávala časně ráno v pekařství, nevyspalá a vyčerpaná nekonečným soužením s alkoholikem.

Dvě děti naštěstí již byly dospělé a bydlely jinde. Zasáhla tchýně. Poradila: odejdi, jinak tě zničí. On nikdy nezmizí z bytu, neuzná, že mu nepatříš. Pokud to dokážeš, postav se na vlastní nohy. Nelituj ho, já už také nemohu, i když je to syn. My, lvovské ženy, máme v sobě něco z bojovnosti dávných Amazonek. Ještě tě čeká lepší život, jen musíš sebrat odvalu odejít.

A tak šla, na Ukrajině právě vrcholila kampaň na práci v Čechách. Celých dvacet pět let nezalitovala. Teď se blížila k domu, těšila se na horký silný čaj. Moderní pouliční lampy právě zhasínaly. U nich ve Lvově byly krásné, historické. Vše, co patří k dětství, se zdá blízké a nenahraditelné. Těžko se odpoutat. Ona to dokázala.

Vracela se do bytu, do tepla. Otevřela dveře a pes se rozběhl předsíní směrem k posteli. Manžel ještě spal.

Aslan

Pes může milovat jakéhokoliv vyvrhela a vyvrhel zase psa.

Zesláblé tělo obrovského pasteveckého psa Aslana s vychudlým pruhem svalstva kolem páteře zahřívala deka. Dýchal klidně, ale ztěžka. Neměl vůli otevřít oči pokryté téměř zcela šedým stařec-kým zákalem. Nad ležícím psem, hluchým a slepým, se skláněly majitelka psa s veterinářkou.

„Váš pes odchází, Irmo, ale netrpí. Nechci jej vystresovat injekcemi. Tak jako tak bude brzy volný.“

Irma vytáhla kapesník a setřela si slzy z tváře.

„Odchod v takovém věku znamená vysvobození. Aslan pro nemoc kyčlí už nějaký čas tahá nohy za sebou. Podle mého má tak sedmnáct roků. Zezačátku, než přišel k nám, vedl dost dobrodružný život,“ poklekla vedle psa a vzala jeho velkou krásně tvarovanou hlavu do dlaní. Smutná chvíle, občas přerušena sípavým dechem umírajícího stvoření. Veterinářka usedla na židli vedle nich a tichým hlasem zavzpomínala:

„Když jsem před tou spoustou let uviděla Aslana v mé ordinaci poprvé, zjišťovala jsem potom, jaká rasa z tureckých klasických to asi bude. Podle lví chůze a černého čenichu kříženec dvou ras. Anatolský řečený kongal a šarplaninský, odhaduji. U nás nevidané. Tehdy jsem se dočetla, že tato plemena mají v genech ochraňovat stáda před šelmami.“

Irma povzdechla. „Ano, a hlavní rys jejich povahy je bezmezná oddanost jednomu pánovi.“

Aslan však neměl pána, ale paničku. Určitě to rozlišoval, protože k ženám a dětem projevoval přílnutí bez hranic a podmínek.

„To se tedy v jeho životě naplnilo na sto procent. Paní doktorko, já vám děkuji za všechno, co jste kdy pro Aslíka udělala. Nebylo toho málo,“ vyprovodila Irma veterinářku před dům. Vrátila se ke psovi. Ležel v chodbě s otevřenýma zkalenýma očima, již bez jiskry života.

Zahradu zasypalo žlutohnědé listí vybarvené jako odstíny psí srsti.

Před sedmnácti roky v Turecku.

Vzpomínám na chumel mrňousků, štěnat mámy Chasidy, pod jejím břichem. Stejně jako sourozenci jsem se prodíral k měchýřkům s mlékem a spal v prádelním koši. Když nás vynesli před salaš, nadšeně jsme se rozhlíželi kolem sebe. Oslnilo mne cosi světlého, mnoho tvorů běhalo kolem nás po čtyřech. Asi taky pejsci. Byli chundelatí a divně štěkali.

Později mi došlo, že bílé koule jsou ovečky.

Batolil jsem se po tureckých pláních a učil spolu s mámou a sourozenci nahánět stádo tam, kde je chtěl mít pastevec Ahmed. Jednoho dne přišel do boudy s cizími lidmi. Máma na ně štěkala a pán ji přetáhnul bičíkem.

„Nebud' na ni zlý, Ahmede, podívej na ta nádherná štěnata,“ přimluvila se jedna z několika mladých dívek, jež tvořily skupinku příchozích. „Jen si je brání.“ Měla příjemný hlas a zvláště voněla. Drbala mne po zádech a já se do ní okamžitě zbláznil. Po nějaké době se vrátila. Pozvedla mne nad hlavu a dala jméno Aslan. Nakoukla do mých očí. Spatřil jsem zblízka i pihovatý nosík.

„Neopustím tě, Aslane, zůstaneme už pořád spolu,“ řekla. Rozechvěl jsem se blahem z tónu jejího hlasu. Byl hluboký a vibroval v něm cit, to každý pes pozná. Od té chvíle bych pro Hanu, jak se dívka jmenovala, vypustil třeba duši. Nebylo mi ještě pět měsíců. Stejně dál neumím počítat, jen do pěti.

„Co chceš dělat ve městě se psem? Tady mu bude mnohem líp, neblázni,“ rozmlouvala vše druhá dívka mé nové paničce. Ta mi nasadila kolem krku nějaký kroužek a ten připnula k provázku. Na rodné salaši jsem už nikdy potom nebyl.

Povím vám, jak vypadal nový domov za časů mého dospívání. Bylo to prý v Rakousku, jak jsem odposlechnul, v nějakém velkém městě. Budova měla mnoho malých pokojků a jeden patřil nám. Haně, její kamarádce Marušce a mně. Chodbami voněla smažená cibule, rýže a dušené maso, jehněčí se střídalo s hovězím. Každý večer bývala kuchyňka na patře zaplněna muži, kteří si v otlučených pánvích a kastrolech připravovali jídlo, první teplé za celý den. Páni, tam to vonělo! A hluk jako v úle. Pokaždé jsem se ze zbytků zasytil. Ráno jsem dostal granulky od Hany a večer dobroty od tureckých dělníků. Nejlepším dnem se stala neděle. Pracanti mívali volno a vyspávali. Kolem poledního se někteří přemístili do kuchyně a vařili jídlo pro všechny. Než byla ta dobrota hotová, bloumal jsem z pokoje na pokoj a nechal se občas podrbat. K jídlu pili něco v plechovkách a hodně nahlas se smáli. Bylo veselo.

Hana a Maruška se odněkud vracívaly domů až k ránu, vyvenčily mne v blízkém parčíku a pak dlouho spaly. Lehával jsem u dveří, hlídal a klimbal. Jen tak trochu, aby mi neunikl ani stín v Hanině obličejí. Byl kulatý, lemovaný chlapecky střiženými hnědými vlasy. Nosík pokropený světlými pihami, které jsem si zamíloval. Někdy třela svůj nos s mým čenichem. To bylo legrační a něžné, jako kdysi s mamkou. Odpoledne se vzbudila a zavolala:

„Aslane, pojd' ke mně, můj nejmilejší pejsku,“ a ty pihy se smály. Oblékala se do kalhot a košile a vyráželi jsme na procházku. Podél řeky mne pustila z vodítka a já kolem ní šťastně kličkoval. Dělal, že mne chce chytit. Řehonil jsem se tomu. Občas mne hladily děti, které sem chodily s rodiči. Byl jsem šťastný.

Navečer si dívky upravovaly vlasy a v umyvadle přepíraly prádélko. Musely ho všet do výšky, jednou jsem je z nudy rozkousal. To byl bengál! Po setmění někam odcházely. Samota není nic pro mne. Když nebyla Hana na dohled, snažil jsem se otevřít dveře a hledat ji.

Jednou spěchaly ven. Zapomněly zamknout a já přední packou zachytil kliku, jak jsem to okoukal od lidí. Byl jsem na chodbě a zachytil výrazně voňavou stopu Hany a Marie. Dole u vrátnice mne bohužel chytil Turek Salím.

„Táhni zpátky, čokle!“ nakopnul mne a smykem vlekl za kůži na krku do pokoje. Nemám rád, když se mnou někdo, a navíc chlap, takto zachází. Zavrčel jsem a ukázal tesáky. Uvnitř jsem vzteky koušal matraci z postele a pak na půl ucha usnul.

V noci konečně přišly panička s kamarádkou. Hodně nahlas se smály a padaly. Potřeboval jsem venčit, ale nikdo mne nevzal do parku. Svlékly se a rozvalily na manželské posteli. Marie pustila nahlas rádio a začala hladit Hanu po těle. Bylo to divné, a tak jsem se rozštěkal.

„Aslane, pojd' ke mně, sladký pejsku,“ přivolala mne Hana svým nejhlubším hlasem. Skočil jsem na postel a ona si dala moji hlavu mezi své nohy.

Marie se podivně chichotala. Hana mne odstrčila a začala se asi prát s kamarádkou. Stál jsem na posteli a nevěděl, jak se zachovat. Hlasitě jsem štěkal.

Rozsvítilo se světlo na stropě a nad námi stál vrátný Salím. Držel nějaký klacek a rozpřáhnul se na mne. Dnes už podruhé. Bez varovného zavrčení jsem po té ruce skočil a trhnul. Z košile mu crčela krev. Hana se rozkřičela.

„Aslane, proboha, cos to provedl?“ Za chvíli tu byl správce ubytovny Erdogan a další muži, probuzení Salímovým řevem. Postavil jsem se k posteli a cenil zuby, protože křičeli na moji paničku. Obě dívky se musely sbalit a zaplatit za roztrhanou matraci a mé pokousání vrátného Salíma. Nad ránem jsme skončili před tím domem na ulici.

Šli jsme do parku, kde si Hana s Maruškou sedly na lavičku, a stále telefonovaly. Taky se dost hádaly. Za několik hodin přijelo auto s řidičem a my nastoupili. Nebylo možné pořádně dýchat přes cigaretový kouř, ale já to vydržel.

„Jedeme domů, Aslane, konečně uvidíš moje rodné Čechy. Tam nám bude hezky.“ Věřil jsem jí. Všude, kde je Hana, bylo krásně. Marušku jsem od vystoupení z auta už nikdy neviděl. Ten den pro mne skončily lepší časy.

V menším městě, odkud Hana pocházela, měla další kamarádku. Ta bydlela i s manželem a dvěma dětmi ve dvoupokojovém bytečku. Vzali mne do chodby, sotva jsem se tam celý vešel. Když nebyl pán doma, směl jsem i do kuchyně. Děti mne tahaly za dlouhé chlupy a sedaly na záda. Byly malé a nikdy bych jim neublížil. Pán sháněl Haně a svojí ženě kšefty v Rakousku. Tureckých dělníků tam bydlelo dost a o víkendu se chtěli povyrazit. Jeden Turek přijel autem pro ženy vždy v pátek na smluvené místo. Sobotu s nedělí trávil na jejich ubytovně v městečku blízko hranic.